

Το έγγραφο αυτό συνιστά βοήθημα τεκμηρίωσης και δεν δεσμεύει τα κοινοτικά όργανα

► **B** ΟΔΗΓΙΑ 2003/10/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 6ης Φεβρουαρίου 2003

περί των ελάχιστων προδιαγραφών υγείας και ασφάλειας για την έκθεση των εργαζομένων σε κινδύνους προερχόμενους από φυσικούς παράγοντες (θόρυβος)

(17η ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ)

(ΕΕ L 42 της 15.2.2003, σ. 38)

Τροποποιείται από:

		Επίσημη Εφημερίδα		
		αριθ.	σελίδα	ημερομηνία
► <u>M1</u>	Οδηγία 2007/30/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Ιουνίου 2007	L 165	21	27.6.2007
► <u>M2</u>	Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1137/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Οκτωβρίου 2008	L 311	1	21.11.2008

**ΟΔΗΓΙΑ 2003/10/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ**

της 6ης Φεβρουαρίου 2003

**περί των ελάχιστων προδιαγραφών υγείας και ασφάλειας για την
έκθεση των εργαζομένων σε κινδύνους προερχόμενους από φυσικούς
παράγοντες (θόρυβος)**

**(17η ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1
της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ)**

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪ-
ΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το
άρθρο 137 παράγραφος 2,

την πρόταση της Επιτροπής⁽¹⁾, που υποβλήθηκε μετά από διαβουλεύ-
σεις με τη συμβουλευτική επιτροπή για την ασφάλεια, την υγιεινή και
την προστασία της υγείας στο χώρο εργασίας,

τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής,⁽²⁾

Αφού ζητήθηκε η γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών,

Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 251 της
συνθήκης⁽³⁾, υπό το φως του κοινού σχεδίου που εγκρίθηκε από την
επιτροπή συνδιαλλαγής στις 8 Νοεμβρίου 2002,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Σύμφωνα με τη συνθήκη, το Συμβούλιο μπορεί να θεσπίζει, με οδηγίες, ελάχιστες προδιαγραφές για την προώθηση βελτιώσεων, ιδίως στο χώρο εργασίας, που διασφαλίζουν καλύτερο επίπεδο προστασίας της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων. Η επιβολή, με τις οδηγίες αυτές, διοικητικών, οικονομικών και νομικών εξαναγκασμών που ενδέχεται να εμποδίσουν τη δημιουργία και την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, πρέπει να αποφεύγεται.
- (2) Μολονότι σύμφωνα με τη συνθήκη η παρούσα οδηγία δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να διατηρήσουν ή να εισάγουν πιο αυστηρά προστατευτικά μέτρα, η εφαρμογή της δεν θα πρέπει να δικαιολογήσει υποχώρηση εν σχέσει προς την κατάσταση που υφίσταται ήδη στα κράτη μέλη.
- (3) Η οδηγία 86/188/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Μαΐου 1986, σχετικά με την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που διατρέχουν λόγω της έκθεσής τους στο θόρυβο κατά την εργασία⁽⁴⁾ προβλέπει ότι Συμβούλιο επανεξετάζει την οδηγία, μετά από πρόταση της Επιτροπής, λαμβάνοντας υπόψη ιδίως την πρόοδο των επιστημονικών γνώσεων και της τεχνολογίας, με σκοπό τη μείωση των σχετικών κινδύνων.
- (4) Στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το πρόγραμμα της ασφάλειας, της υγιεινής και της υγείας στο χώρο εργασίας⁽⁵⁾, προβλέπεται η θέσπιση μέτρων σχετικά με την ενίσχυση της ασφάλειας στο χώρο εργασίας, με στόχο την επέκταση του

⁽¹⁾ ΕΕ C 77 της 18.3.1993, σ. 12 και ΕΕ C 230 της 19.8.1994, σ. 3.

⁽²⁾ ΕΕ C 249 της 13.9.1993, σ. 28.

⁽³⁾ Γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 20ής Απριλίου 1994 (ΕΕ C 128 της 9.5.1994, σ. 146), που επιβεβαιώθηκε στις 16 Σεπτεμβρίου 1999 (ΕΕ C 54 της 25.2.2000, σ. 75), κοινή θέση του Συμβουλίου της 29ης Οκτωβρίου 2001 (ΕΕ C E 45 της 19.2.2002, σ. 41) και απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 13ης Μαρτίου 2002 (δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα).

⁽⁴⁾ ΕΕ L 137 της 24.5.1986, σ. 28· οδηγία όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 98/24/ΕΚ (ΕΕ L 131 της 5.5.1998, σ. 11).

⁽⁵⁾ ΕΕ C 28 της 3.2.1988, σ. 3.

▼B

πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 86/188/ΕΟΚ, καθώς και την επανεξέταση των τιμών κατωφλίου. Το Συμβούλιο, στο ψήφισμά του της 21ης Δεκεμβρίου 1987 σχετικά με την ασφάλεια, την υγιεινή και την υγεία στο χώρο εργασίας ⁽¹⁾, έλαβε υπόψη την εν λόγω ανακοίνωση.

- (5) Η ανακοίνωση της Επιτροπής για το πρόγραμμα δράσης της σχετικά με την εφαρμογή του κοινοτικού χάρτη των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων προβλέπει τη θέσπιση ελάχιστων προδιαγραφών υγείας και ασφάλειας για την έκθεση των εργαζομένων σε κινδύνους οφειλόμενους σε φυσικούς παράγοντες. Τον Σεπτέμβριο του 1990, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε ψήφισμα σχετικά με αυτό το πρόγραμμα δράσης ⁽²⁾, με το οποίο καλεί την Επιτροπή να καταρτίσει ειδική οδηγία για τον τομέα των κινδύνων που συνδέονται με το θόρυβο και τους κραδασμούς, καθώς και με κάθε άλλο φυσικό παράγοντα στο χώρο εργασίας.
- (6) Ως πρώτο βήμα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο εξέδωσαν στις 25 Ιουνίου 2002 την οδηγία 2002/44/ΕΚ περί των ελάχιστων προδιαγραφών υγείας και ασφαλείας όσον αφορά την έκθεση των εργαζομένων σε κινδύνους προερχόμενους από φυσικούς παράγοντες (κραδασμοί) (16η ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ) ⁽³⁾.
- (7) Ως δεύτερο βήμα, κρίνεται σκόπιμο να θεσπιστούν μέτρα για την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που οφείλονται στο θόρυβο λόγω των συνεπειών του στην υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων, ιδίως από τους κινδύνους για την ακοή. Τα μέτρα αυτά δεν αποβλέπουν μόνο στη διασφάλιση της υγείας και της ασφάλειας κάθε εργαζόμενου ξεχωριστά αλλά και στη δημιουργία, για όλους τους εργαζόμενους της Κοινότητας, ενός ελάχιστου επιπέδου προστασίας, προκειμένου να εμποδίζονται ενδεχόμενες στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.
- (8) Οι υπάρχουσες επιστημονικές γνώσεις σχετικά με τις επιπτώσεις στην υγεία και στην ασφάλεια από την έκθεση στο θόρυβο δεν επιτρέπουν τον ακριβή καθορισμό επιπέδων έκθεσης που να καλύπτουν όλους τους κινδύνους για την υγεία και την ασφάλεια, ιδίως όσον αφορά τις επιπτώσεις του θορύβου που δεν συνδέονται με απώλεια της ακοής.
- (9) Ένα σύστημα προστασίας κατά του θορύβου πρέπει να περιορίζεται στον ορισμό, χωρίς περιττές λεπτομέρειες, των επιδιωκόμενων στόχων, των τηρητέων αρχών και των βασικών μεγεθών που πρέπει να χρησιμοποιούνται ώστε να μπορούν τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν τις ελάχιστες προδιαγραφές με ισοδύναμο τρόπο.
- (10) Η μείωση της έκθεσης στο θόρυβο μπορεί να επιτευχθεί αποτελεσματικότερα με την εφαρμογή προληπτικών μέτρων ήδη από το στάδιο του σχεδιασμού των θέσεων και χώρων εργασίας καθώς και με την επιλογή εξοπλισμού, διαδικασιών και μεθόδων εργασίας, δια των οποίων θα μειώνονται οι κίνδυνοι κατά προτεραιότητα στην πηγή. Οι διατάξεις που αφορούν τον εξοπλισμό και τις μεθόδους εργασίας συμβάλλουν, ως εκ τούτου, στην προστασία των οικείων εργαζομένων. Σύμφωνα με τις γενικές αρχές πρόληψης, όπως καθορίζονται στο άρθρο 6 παράγραφος 2 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 1989, σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία ⁽⁴⁾, συλλογικά μέτρα προστασίας προέχουν των ατομικών μέτρων προστασίας.

⁽¹⁾ ΕΕ C 28 της 3.2.1988, σ. 1.

⁽²⁾ ΕΕ C 260 της 15.10.1990, σ. 167.

⁽³⁾ ΕΕ L 177 της 6.7.2002, σ. 13.

⁽⁴⁾ ΕΕ L 183 της 29.6.1989, σ. 1.

▼ B

- (11) Ο κώδικας περί επιπέδων θορύβου επί των σκαφών, του ψηφίσματος Α 468 παράγραφος 12 του διεθνούς ναυτιλιακού οργανισμού, παρέχει καθοδήγηση για επίτευξη μείωσης του θορύβου στην πηγή επί των σκαφών. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να δύνανται να θέσουν μεταβατική περίοδο όσον αφορά το προσωπικό των ποντοπόρων πλοίων.
- (12) Για την ορθή εκτίμηση της έκθεσης εργαζομένων σε θόρυβο είναι χρήσιμη η εφαρμογή αντικειμενικής μεθόδου μέτρησης. Ως εκ τούτου γίνονται παραπομπές στο γενικώς αναγνωρισμένο πρότυπο ISO 1999:1990. Οι εκτιμηθείσες ή αντικειμενικώς μετρηθείσες τιμές πρέπει να είναι αποφασιστικές για την ανάληψη των δράσεων που προβλέπονται στις κατώτερες και ανώτερες τιμές έκθεσης για ανάληψη δράσης. Οριακές τιμές έκθεσης απαιτούνται για την πρόληψη ανεπανόρθωτων βλαβών ακοής των εργαζομένων. Ο θόρυβος που φθάνει στο αυτί πρέπει να είναι χαμηλότερος από τις οριακές τιμές έκθεσης.
- (13) Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των τομέων της μουσικής και της ψυχαγωγίας απαιτούν πρακτική καθοδήγηση ικανή να εξασφαλίζει αποτελεσματική εφαρμογή των διατάξεων που ορίζονται στην παρούσα οδηγία. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να δικαιούνται να κάνουν χρήση μεταβατικής περιόδου για την ανάπτυξη κώδικα συμπεριφοράς με πρακτικές κατευθυντήριες γραμμές που θα βοηθήσει τους εργαζόμενους εργοδότες στους εν λόγω τομείς να επιτύχουν τα επίπεδα προστασίας που ορίζονται στην παρούσα οδηγία.
- (14) Οι εργοδότες θα πρέπει να προσαρμόζονται στην τεχνική πρόοδο και στις επιστημονικές γνώσεις που αφορούν το θέμα των κινδύνων που συνδέονται με την έκθεση στο θόρυβο, με σκοπό τη βελτίωση της προστασίας της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων.
- (15) Επειδή η παρούσα οδηγία είναι ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ, η προαναφερόμενη οδηγία εφαρμόζεται στην έκθεση των εργαζομένων στο θόρυβο με την επιφύλαξη των αυστηρότερων ή/και ειδικότερων διατάξεων που περιέχονται στην παρούσα οδηγία.
- (16) Η παρούσα οδηγία αποτελεί συγκεκριμένο βήμα προς επίτευξη της κοινωνικής διάστασης της εσωτερικής αγοράς.
- (17) Τα μέτρα που απαιτούνται για την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας θεσπίζονται σύμφωνα με την απόφαση 1999/468/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1999, για τον καθορισμό των όρων άσκησης των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων που ανατίθενται στην Επιτροπή⁽¹⁾,

ΕΞΕΔΩΣΑΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

ΤΜΗΜΑ Ι

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

*Άρθρο 1***Σκοπός και πεδίο εφαρμογής**

1. Η παρούσα οδηγία, η οποία αποτελεί τη 17η ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ, καθορίζει τις ελάχιστες προδιαγραφές όσον αφορά την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους για την ασφάλεια και την υγεία τους, που προκύπτουν ή ενδέχεται να προκύψουν λόγω της έκθεσης στο θόρυβο, και συγκεκριμένα από τους κινδύνους για την ακοή.

(¹) ΕΕ L 184 της 17.7.1999, σ. 23.

▼B

2. Οι προδιαγραφές της παρούσας οδηγίας εφαρμόζονται σε δραστηριότητες κατά τις οποίες οι εργαζόμενοι εκτίθενται ή ενδέχεται να εκτεθούν σε κινδύνους από θόρυβο ως αποτέλεσμα της εργασίας τους.
3. Η οδηγία 89/391/ΕΟΚ εφαρμόζεται πλήρως στο σύνολο του αναφερόμενου στην παράγραφο 1 τομέα, με την επιφύλαξη αυστηρότερων ή/και ειδικών διατάξεων της παρούσας οδηγίας.

*Άρθρο 2***Ορισμοί**

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, οι φυσικές παράμετροι που χρησιμοποιούνται ως δείκτες προβλέψιμων κινδύνων ορίζονται ως εξής:

- α) αιχμή της ηχητικής πίεσης (P_{peak}): μέγιστη τιμή της στιγμιαίας «C» σταθμισμένης κατά τη συχνότητα θορύβου πίεσης·
- β) ημερήσιο επίπεδο έκθεσης στο θόρυβο ($L_{\text{EX},8\text{h}}$) [dB(A) re. 20 μPa]: χρονικά σταθμισμένος μέσος όρος των επιπέδων έκθεσης στο θόρυβο για ονομαστική εργάσιμη ημέρα οκτώ ωρών όπως καθορίζεται από το διεθνές πρότυπο ISO 1999:1990, σημείο 3.6. Καλύπτει όλους τους θορύβους που υπάρχουν στην εργασία, περιλαμβανομένων των παλμικών·
- γ) εβδομαδιαίο επίπεδο έκθεσης στο θόρυβο ($L_{\text{EX},8\text{h}}$): χρονικά σταθμισμένος μέσος όρος των ημερήσιων επιπέδων έκθεσης για ονομαστική εβδομάδα πέντε οκτάωρων εργάσιμων ημερών όπως καθορίζεται από το διεθνές πρότυπο ISO 1999:1990, σημείο 3.6 (υποσημείωση 2).

*Άρθρο 3***Οριακές τιμές έκθεσης και τιμές έκθεσης για ανάληψη δράσης**

1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, οι οριακές τιμές έκθεσης και οι τιμές έκθεσης για ανάληψη δράσης, όσον αφορά τα ημερήσια επίπεδα έκθεσης στο θόρυβο και τις αιχμές ηχητικής πίεσης καθορίζονται ως εξής:

- α) οριακές τιμές έκθεσης: $L_{\text{EX},8\text{h}} = 87$ dB(A) και $P_{\text{peak}} = 200$ Pa ⁽¹⁾, αντιστοίχως·
- β) ανώτερες τιμές για ανάληψη δράσης: $L_{\text{EX},8\text{h}} = 85$ dB(A) και $P_{\text{peak}} = 140$ Pa ⁽²⁾, αντιστοίχως·
- γ) κατώτερες τιμές για ανάληψη δράσης: $L_{\text{EX},8\text{h}} = 80$ dB(A) και $P_{\text{peak}} = 112$ Pa ⁽³⁾, αντιστοίχως.

2. Κατά την εφαρμογή των οριακών τιμών έκθεσης, ο καθορισμός της πραγματικής έκθεσης του εργαζομένου συνυπολογίζει τη μείωση που παρέχεται από τα ατομικά μέσα προστασίας της ακοής που φέρει ο εργαζόμενος. Στις τιμές έκθεσης για ανάληψη δράσης η επίπτωση αυτών των μέσων προστασίας δεν συνυπολογίζεται.

3. Υπό δεόντως αιτιολογημένες συνθήκες, για δραστηριότητες όπου η ημερήσια έκθεση στο θόρυβο ποικίλλει αισθητά ανά ημέρα εργασίας, τα κράτη μέλη μπορούν, προς εφαρμογή των οριακών τιμών έκθεσης και των τιμών έκθεσης για ανάληψη δράσης, να χρησιμοποιούν το επίπεδο εβδομαδιαίας έκθεσης αντί του επιπέδου ημερήσιας έκθεσης στο θόρυβο για να υπολογίσουν τα επίπεδα θορύβου στα οποία εκτίθενται οι εργαζόμενοι, εφόσον:

- α) το επίπεδο εβδομαδιαίας έκθεσης στο θόρυβο, όπως διαπιστώνεται με τη δέουσα παρακολούθηση, δεν υπερβαίνει την οριακή τιμή έκθεσης των 87 dB(A) και

⁽¹⁾ 140 dBc στα 20 μPa .

⁽²⁾ 137 dBc στα 20 μPa .

⁽³⁾ 135 dBc στα 20 μPa .

▼B

β) λαμβάνονται κατάλληλα μέτρα για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων που συνδέονται με τις δραστηριότητες αυτές.

ΤΜΗΜΑ II

ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ

*Άρθρο 4***Προσδιορισμός και εκτίμηση των κινδύνων**

1. Ο εργοδότης, ανταποκρινόμενος στις υποχρεώσεις που καθορίζονται στο άρθρο 6, παράγραφος 3 και στο άρθρο 9 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ, εκτιμά και, εάν είναι απαραίτητο, μετρά τα επίπεδα του θορύβου στον οποίο εκτίθενται οι εργαζόμενοι.

2. Οι χρησιμοποιούμενες μέθοδοι και συσκευές πρέπει να προσαρμόζονται στις επικρατούσες συνθήκες, ιδίως ενόψει των χαρακτηριστικών του μετρούμενου θορύβου, της διάρκειας της έκθεσης και των χαρακτηριστικών της συσκευής μέτρησης.

Οι εν λόγω μέθοδοι και συσκευές πρέπει να επιτρέπουν τον καθορισμό των παραμέτρων που ορίζονται στο άρθρο 2 και τη διαπίστωση ότι, στη δεδομένη περίπτωση, έχει σημειωθεί υπέρβαση των τιμών του άρθρου 3.

3. Οι χρησιμοποιούμενες μέθοδοι μπορούν να περιλαμβάνουν δειγματοληψία αντιπροσωπευτική της ατομικής έκθεσης του εργαζομένου.

4. Η εκτίμηση και η μέτρηση που αναφέρονται στην παράγραφο 1 σχεδιάζονται και εκτελούνται από τις αρμόδιες υπηρεσίες ανά κατάλληλα χρονικά διαστήματα, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη τις διατάξεις του άρθρου 7 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ τις σχετικές με τις αρμόδιες υπηρεσίες ή άτομα. Τα στοιχεία που προκύπτουν από την εκτίμηση ή/και τη μέτρηση του επιπέδου έκθεσης στο θόρυβο φυλάσσονται υπό κατάλληλη μορφή ώστε να είναι δυνατό να τα συμβουλευθεί κανείς αργότερα.

5. Κατά την εφαρμογή του παρόντος άρθρου, στην εκτίμηση των αποτελεσμάτων της μέτρησης λαμβάνονται υπόψη τα σφάλματα των μετρήσεων, προσδιοριζόμενα με τη μετρολογική πρακτική.

6. Σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 3 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ, ο εργοδότης αποδίδει ιδιαίτερη προσοχή, κατά την εκτίμηση των κινδύνων, στα ακόλουθα:

- α) στο επίπεδο, τον τύπο και τη διάρκεια της έκθεσης, συμπεριλαμβανομένης κάθε έκθεσης σε θόρυβο παλμικού χαρακτήρα·
- β) στις οριακές τιμές έκθεσης και στις τιμές έκθεσης για ανάληψη δράσης κατ' άρθρο 3 της παρούσας οδηγίας·
- γ) σε οποιεσδήποτε επιπτώσεις αφορούν την υγεία και την ασφάλεια εργαζομένων οι οποίοι ανήκουν σε ιδιαίτερα ευαίσθητες ομάδες κινδύνου·
- δ) εφόσον είναι τεχνικά εφικτό, σε οποιεσδήποτε επιπτώσεις στην υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων, οι οποίες προκύπτουν από τις αλληλεπιδράσεις θορύβου και σχετικών με την εργασία ωτοτοξικών ουσιών και μεταξύ θορύβου και κραδασμών·
- ε) σε οποιεσδήποτε έμμεσες επιπτώσεις στην υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων, οι οποίες προκύπτουν από αλληλεπιδράσεις μεταξύ θορύβου και προειδοποιητικών σημάτων ή άλλων ήχων οι οποίοι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη προκειμένου να μειωθούν οι κίνδυνοι ατυχημάτων·
- στ) στις πληροφορίες για τον εκπεμπόμενο θόρυβο τις οποίες παρέχουν οι κατασκευαστές εξοπλισμού εργασίας βάσει των συναφών κοινωνικών οδηγιών·

▼ B

- ζ) στην ύπαρξη εναλλακτικών εξοπλισμών που μειώνουν την εκπομπή θορύβου·
- η) στην επέκταση της έκθεσης στο θόρυβο και πέραν του ωραρίου εργασίας με ευθύνη του εργοδότη·
- θ) σε κατάλληλες πληροφορίες που συγκεντρώνονται κατά την επίβλεψη της υγείας. Στις πληροφορίες αυτές περιλαμβάνονται ει δυνατόν και οι σχετικές δημοσιεύσεις·
- ι) στη διαθεσιμότητα εξοπλισμού προστασίας της ακοής με επαρκή χαρακτηριστικά εξασθένησης.

7. Ο εργοδότης πρέπει να έχει στη διάθεσή του μια εκτίμηση των κινδύνων σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ, και να επισημαίνει τα μέτρα που έχουν ληφθεί σύμφωνα με τα άρθρα 5, 6, 7 και 8 της παρούσας οδηγίας. Η εκτίμηση των κινδύνων πρέπει να καταγράφεται επί καταλλήλου μέσου, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και πρακτική. Η εκτίμηση των κινδύνων ενημερώνεται τακτικά, ιδίως εάν έχουν επέλθει σημαντικές μεταβολές που μπορεί να την καθιστούν ξεπερασμένη, ή όταν το επιβάλλουν τα αποτελέσματα της επίβλεψης της υγείας.

*Άρθρο 5***Μέτρα αποφυγής ή μείωσης της έκθεσης**

1. Λαμβάνοντας υπόψη την τεχνική πρόοδο και τα διαθέσιμα μέτρα ελέγχου του κινδύνου στην πηγή, οι κίνδυνοι που προκύπτουν από την έκθεση στο θόρυβο πρέπει να εξαλείφονται στην πηγή προέλευσής τους ή να περιορίζονται στο ελάχιστο.

Η μείωση αυτών των κινδύνων γίνεται βάσει των γενικών αρχών πρόληψης που καθορίζονται στο άρθρο 6 παράγραφος 2 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ, και συνυπολογίζοντας συγκεκριμένα τα ακόλουθα:

- α) άλλες μέθοδοι εργασίας που συνεπάγονται μικρότερη έκθεση στο θόρυβο·
- β) επιλογή κατάλληλου εξοπλισμού εργασίας, λαμβάνοντας υπόψη το αντικείμενο της εργασίας, ο οποίος εκπέμπει τον ελάχιστο δυνατό θόρυβο, καθώς και δυνατότητα να παρέχεται στους εργαζομένους εξοπλισμός εργασίας σύμφωνος με την κοινοτική νομοθεσία, με σκοπό ή αποτέλεσμα τη μείωση της έκθεσης στο θόρυβο·
- γ) σχεδιασμός και διαμόρφωση των χώρων και θέσεων εργασίας·
- δ) επαρκής πληροφόρηση και κατάρτιση για την εκπαίδευση των εργαζομένων όσον αφορά την ορθή χρησιμοποίηση των εξοπλισμών εργασίας για τη μείωση στο ελάχιστο της έκθεσής τους στο θόρυβο·
- ε) τεχνική μείωση του θορύβου:
 - i) μείωση του αερόφερτου θορύβου, ήτοι θωρακίσεις, περιβλήματα, καλύψεις με ηχοαπορροφητικό υλικό·
 - ii) μείωση του στερεοφερτου θορύβου, π.χ. με απόσβεση ή μόνωση·
- στ) κατάλληλα προγράμματα συντήρησης του εξοπλισμού εργασίας, του χώρου εργασίας και των συστημάτων στο χώρο εργασίας·
- ζ) μείωση του θορύβου μέσω οργάνωσης της εργασίας:
 - i) περιορισμός της διάρκειας και της έντασης της έκθεσης·
 - ii) κατάλληλο πρόγραμμα εργασίας με επαρκείς περιόδους ανάπαυσης.

2. Βάσει της εκτίμησης των κινδύνων που προβλέπει το άρθρο 4, εάν η έκθεση υπερβεί τις ανώτερες τιμές για ανάληψη δράσης, ο εργοδότης καταρτίζει και εφαρμόζει πρόγραμμα το οποίο συνίσταται σε τεχνικά

▼B

ή/και οργανωτικά μέτρα, με σκοπό τη μείωση της έκθεσης στο θόρυβο, λαμβάνοντας υπόψη ιδίως τα μέτρα που προβλέπονται στην παράγραφο 1.

3. Βάσει της εκτίμησης των κινδύνων που προβλέπει το άρθρο 4, οι θέσεις εργασίας στις οποίες οι εργαζόμενοι ενδέχεται να εκτεθούν σε επίπεδα θορύβου που υπερβαίνουν τις ανώτερες τιμές για ανάληψη δράσης, επισημαίνονται με κατάλληλη σήμανση. Τα όρια των χώρων αυτών καθορίζονται και η πρόσβαση σε αυτούς περιορίζεται όταν αυτό είναι τεχνικά εφικτό και δικαιολογείται από τον κίνδυνο έκθεσης.

4. Στις περιπτώσεις που, λόγω της φύσης της δραστηριότητας, οι εργαζόμενοι διαθέτουν χώρους ανάπαυσης υπό την ευθύνη του εργοδότη, ο θόρυβος στους χώρους αυτούς μειώνεται σε επίπεδο συμβατό με τον προορισμό και τις συνθήκες χρήσης τους.

5. Βάσει του άρθρου 15 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ, ο εργοδότης προσαρμόζει τα μέτρα τα αναφερόμενα στο παρόν άρθρο προς τις απαιτήσεις των εργαζομένων οι οποίοι ανήκουν σε ιδιαίτερα ευαίσθητες ομάδες κινδύνου.

*Άρθρο 6***Ατομική προστασία**

1. Εάν οι κίνδυνοι που προέρχονται από την έκθεση στο θόρυβο δεν είναι δυνατόν να προληφθούν με άλλα μέσα, τίθενται στη διάθεση των εργαζομένων και χρησιμοποιούνται από αυτούς κατάλληλα και δεόντως τοποθετημένα ατομικά μέσα προστασίας της ακοής σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας 89/656/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 1989, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφαλείας και υγείας για τη χρήση από τους εργαζομένους εξοπλισμών ατομικής προστασίας κατά την εργασία (τρίτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ) ⁽¹⁾ και του άρθρου 13 παράγραφος 2 της οδηγίας 89/391/ΕΚ, υπό τους ακόλουθους όρους:

- α) όταν η έκθεση στο θόρυβο υπερβαίνει τις κατώτερες τιμές για ανάληψη δράσης, ο εργοδότης θέτει στη διάθεση των εργαζομένων ατομικά μέσα προστασίας της ακοής·
- β) όταν η έκθεση στο θόρυβο φτάνει ή υπερβαίνει τις ανώτερες τιμές για ανάληψη δράσης, η χρήση ατομικών μέσων προστασίας της ακοής είναι υποχρεωτική·
- γ) τα ατομικά μέσα προστασίας της ακοής επιλέγονται κατά τρόπον ώστε να αποσοβείται ή να ελαχιστοποιείται ο κίνδυνος για την ακοή.

2. Ο εργοδότης καταβάλλει κάθε προσπάθεια που εξασφαλίζει τη χρήση των μέσων προστασίας της ακοής και είναι υπεύθυνος για την εξακρίβωση της αποτελεσματικότητας των μέτρων που λαμβάνονται σύμφωνα με το παρόν άρθρο.

*Άρθρο 7***Περιορισμός της έκθεσης**

1. Ουδέποτε η έκθεση του εργαζομένου, όπως καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 2, πρέπει να υπερβαίνει τις οριακές τιμές έκθεσης.

2. Εάν, παρά τα μέτρα που λαμβάνονται για την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, σημειώνονται εκθέσεις άνω των οριακών τιμών έκθεσης, ο εργοδότης οφείλει:

- α) να αναλάβει αμέσως δράση για να μειώσει την έκθεση κάτω των οριακών τιμών έκθεσης·
- β) να εντοπίσει τους λόγους που προκάλεσαν την υπέρβαση και
- γ) να τροποποιήσει τα μέτρα προστασίας και πρόληψης προκειμένου να αποφευχθεί τυχόν επανάληψη.

⁽¹⁾ ΕΕ L 393 της 30.12.1989, σ. 18.

Άρθρο 8

Ενημέρωση και εκπαίδευση των εργαζομένων

Με την επιφύλαξη των άρθρων 10 και 12 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ, ο εργοδότης διασφαλίζει ότι στους εργαζόμενους οι οποίοι εκτίθενται κατά την εργασία σε θόρυβο που φθάνει ή υπερβαίνει τις κατώτερες τιμές για ανάληψη δράσης, ή/και στους εκπροσώπους τους, παρέχεται ενημέρωση και εκπαίδευση σχετικά με τους κινδύνους αυτούς, ιδίως σχετικά με:

- α) τη φύση των κινδύνων αυτών·
- β) τα μέτρα που λαμβάνονται κατ' εφαρμογή της παρούσας οδηγίας για την εξάλειψη ή την ελαχιστοποίηση των κινδύνων που προκύπτουν από το θόρυβο, συμπεριλαμβανομένων των περιστάσεων στις οποίες εφαρμόζονται τα μέτρα αυτά·
- γ) τις οριακές τιμές έκθεσης και τις τιμές για ανάληψη δράσης που προβλέπει το άρθρο 3 της παρούσας οδηγίας·
- δ) τα αποτελέσματα των εκτιμήσεων και των μετρήσεων του θορύβου που πραγματοποιούνται κατ' εφαρμογή του άρθρου 4 της παρούσας οδηγίας, σε συνδυασμό με εξήγηση της σημασίας τους και των δυνητικών κινδύνων·
- ε) την ορθή χρήση των εξοπλισμών προστασίας της ακοής·
- στ) τη χρησιμότητα και τις μεθόδους εντοπισμού και επισήμανσης των συμπτωμάτων των ακουστικών βλαβών·
- ζ) τις συνθήκες υπό τις οποίες οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα επίβλεψης της υγείας και το σκοπό αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 10 της παρούσας οδηγίας·
- η) τις ασφαλείς εργασιακές πρακτικές ελαχιστοποίησης της έκθεσης στο θόρυβο.

Άρθρο 9

Διαβουλεύσεις και συμμετοχή των εργαζομένων

Οι διαβουλεύσεις και η συμμετοχή των εργαζομένων ή/και των εκπροσώπων τους πραγματοποιούνται σύμφωνα με το άρθρο 11 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ όσον αφορά τα θέματα που καλύπτει η παρούσα οδηγία, και ειδικότερα:

- την εκτίμηση των κινδύνων και τον καθορισμό των προς λήψη μέτρων, όπως αναφέρονται στο άρθρο 4,
- τα μέτρα που αποβλέπουν στην αποφυγή ή στη μείωση των κινδύνων που προκύπτουν από την έκθεση στο θόρυβο, όπως αναφέρονται στο άρθρο 5,
- την επιλογή των ατομικών μέσων προστασίας της ακοής όπως αναφέρονται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο γ).

ΤΜΗΜΑ III

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 10

Επίβλεψη της υγείας

1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 14 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ, τα κράτη μέλη θεσπίζουν ρυθμίσεις για την εξασφάλιση της κατάλληλης επίβλεψης της υγείας των εργαζομένων όταν τα αποτελέσματα της εκτίμησης και των μετρήσεων που προβλέπονται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 της παρούσας οδηγίας δείχνουν ότι υπάρχει κίνδυνος για την

▼ **B**

υγεία τους. Οι ρυθμίσεις αυτές, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων για τους ιατρικούς φακέλους και τη δυνατότητα πρόσβασης σ' αυτούς, εισάγονται σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία ή/και πρακτική.

2. Εργαζόμενος, του οποίου η έκθεση στο θόρυβο υπερβαίνει τις ανώτερες τιμές για ανάληψη δράσης, έχει δικαίωμα να ελεγχθεί η ακουστική του λειτουργία από ιατρό ή κατάλληλο πρόσωπο που διαθέτει τα απαραίτητα προσόντα, υπό την ευθύνη ιατρού, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία ή/και πρακτική. Προβλέπεται επίσης προληπτική δοκιμή μέτρησης της ακοής για τους εργαζόμενους των οποίων η έκθεση στο θόρυβο υπερβαίνει τις κατώτερες τιμές έκθεσης για ανάληψη δράσης, όταν από την εκτίμηση και μέτρηση που προβλέπεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 προκύπτουν ενδείξεις κινδύνου για την υγεία.

Σκοπός των ελέγχων είναι η έγκαιρη διάγνωση τυχόν απώλειας της ακοής λόγω του θορύβου και η διαφύλαξη της ακουστικής λειτουργίας.

3. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν ρυθμίσεις για να διασφαλίζεται ότι για κάθε εργαζόμενο υπό επίβλεψη σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2, τηρείται και ενημερώνεται ατομικός ιατρικός φάκελος. Οι ιατρικοί φάκελοι περιλαμβάνουν περίληψη των αποτελεσμάτων της επίβλεψης της υγείας, τηρούνται δε υπό κατάλληλη μορφή έτσι ώστε να είναι δυνατό να τους συμβουλευτεί κανείς αργότερα, χωρίς να θίγεται το ιατρικό απόρρητο.

Αντίγραφα των σχετικών φακέλων παρέχονται στην αρμόδια αρχή εφόσον ζητηθούν. Κάθε εργαζόμενος έχει πρόσβαση, εφόσον το ζητήσει, στον ιατρικό φάκελο που τον αφορά προσωπικά.

4. Όταν, από την επίβλεψη της ακουστικής λειτουργίας διαπιστωθεί ότι ένας εργαζόμενος πάσχει από συγκεκριμένη ακουστική βλάβη, ο ιατρός ή, εφόσον αυτός το θεωρεί απαραίτητο, ειδικός ιατρός, εκτιμά κατά πόσον η βλάβη είναι πιθανώς αποτέλεσμα της έκθεσης σε θόρυβο κατά την εργασία. Στην περίπτωση αυτήν:

- a) ο εργαζόμενος ενημερώνεται από τον ιατρό ή άλλο πρόσωπο με τα κατάλληλα προσόντα για το αποτέλεσμα που τον αφορά προσωπικά·
- β) ο εργοδότης:
 - i) επανεξετάζει την εκτίμηση των κινδύνων η οποία πραγματοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 4·
 - ii) επανεξετάζει τα μέτρα που προβλέπονται για την εξάλειψη ή τη μείωση των κινδύνων σύμφωνα με τα άρθρα 5 και 6·
 - iii) λαμβάνει υπόψη τη γνώμη του επαγγελματία επί θεμάτων εργασιακής υγιεινής ή άλλου προσώπου με τα κατάλληλα προσόντα ή της αρμόδιας αρχής κατά την εφαρμογή οποιωνδήποτε μέτρων απαιτούνται για την εξάλειψη ή τη μείωση των κινδύνων σύμφωνα με τα άρθρα 5 και 6, συμπεριλαμβανομένης της μετάθεσης του εργαζομένου σε άλλη θέση εργασίας όπου δεν υπάρχει κίνδυνος έκθεσής του και
 - iv) οργανώνει συστηματική επίβλεψη της υγείας και λαμβάνει μέτρα για την επανεξέταση της κατάστασης της υγείας οποιουδήποτε άλλου εργαζομένου έχει υποστεί παρόμοια έκθεση.

Άρθρο 11

Παρεκκλίσεις

1. Υπό εξαιρετικές συνθήκες, όταν λόγω της φύσης της εργασίας, η πλήρης και ορθή χρήση των μέσων ατομικής προστασίας της ακοής μπορεί να προκαλέσει κινδύνους για την υγεία ή την ασφάλεια μεγαλύτερους από εκείνους που θα προέκυπταν αν δεν χρησιμοποιούνταν, τα κράτη μέλη μπορούν να παραχωρούν παρεκκλίσεις από τις διατάξεις του άρθρου 6 παράγραφος 1 στοιχεία α) και β) και του άρθρου 7.

2. Οι παρεκκλίσεις της παραγράφου 1 παραχωρούνται από τα κράτη μέλη μετά από διαβούλευση με τους εργοδότες και τους εργαζομένους

▼B

και, όπου κρίνεται κατάλληλο, με τις αρμόδιες ιατρικές αρχές, σύμφωνα, με την εθνική νομοθεσία ή/και πρακτική. Οι παρεκκλίσεις αυτές συνοδεύονται από όρους που εγγυώνται, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές περιστάσεις, ότι οι συνεπαγόμενοι κίνδυνοι περιορίζονται στο ελάχιστο και ότι οι σχετικοί εργαζόμενοι υπόκεινται σε αυξημένη επίβλεψη της υγείας. Οι παρεκκλίσεις αυτές επανεξετάζονται ανά τετραετία και καταργούνται εφόσον εκλείψουν οι προϋποθέσεις που τις υπαγόρευαν.

3. Ανά τετραετία, τα κράτη μέλη διαβιβάζουν στην Επιτροπή κατάλογο των παρεκκλίσεων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 σημειώνοντας τους ακριβείς λόγους και περιστάσεις που τα οδήγησαν στην παραχώρηση των παρεκκλίσεων αυτών.

▼M2*Άρθρο 12***Τεχνικές τροποποιήσεις**

Τυχόν τροποποιήσεις αμιγώς τεχνικού χαρακτήρα θεσπίζονται από την Επιτροπή σε συνάρτηση με:

- α) την έκδοση οδηγιών στο πεδίο της τεχνικής εναρμόνισης και τυποποίησης σχετικά με τον σχεδιασμό, την ανέγερση, την παραγωγή ή την κατασκευή εξοπλισμού ή/και χώρων εργασίας και
- β) την τεχνική πρόοδο, την εξέλιξη των καταλληλότερων εναρμονισμένων ευρωπαϊκών προτύπων ή προδιαγραφών και των νέων γνώσεων στον τομέα του θορύβου.

Τα μέτρα αυτά, τα οποία έχουν ως αντικείμενο την τροποποίηση μη ουσιαστών στοιχείων της παρούσας οδηγίας, θεσπίζονται σύμφωνα με την κανονιστική διαδικασία με έλεγχο στην οποία παραπέμπει το άρθρο 13, παράγραφος 2. Για επιτακτικούς λόγους επείγοντος, η Επιτροπή μπορεί να προσφύγει στη διαδικασία επείγοντος στην οποία παραπέμπει το άρθρο 13, παράγραφος 3.

*Άρθρο 13***Διαδικασία επιτροπής**

1. Η Επιτροπή επικουρείται από την επιτροπή του άρθρου 17 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ.
2. Στις περιπτώσεις που γίνεται μνεία της παρούσας παραγράφου, εφαρμόζονται το άρθρο 5α παράγραφοι 1 έως 4, και το άρθρο 7 της απόφασης 1999/468/ΕΚ, τηρουμένων των διατάξεων του άρθρου 8 αυτής.
3. Στις περιπτώσεις που γίνεται μνεία της παρούσας παραγράφου, εφαρμόζονται το άρθρο 5α παράγραφοι 1, 2, 4 και 6, και το άρθρο 7 της απόφασης 1999/468/ΕΚ, τηρουμένων των διατάξεων του άρθρου 8 αυτής.

▼B*Άρθρο 14***Κώδικας συμπεριφοράς**

Στο πλαίσιο της εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, τα κράτη μέλη καταρτίζουν, κατόπιν διαβουλεύσεων με τους κοινωνικούς εταίρους και σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και πρακτική, κώδικα συμπεριφοράς με πρακτικές κατευθυντήριες γραμμές που θα βοηθήσει εργαζομένους και εργοδότες στους τομείς της μουσικής και της ψυχαγωγίας να ανταποκριθούν στις νομικές τους υποχρεώσεις όπως αυτές ορίζονται στην παρούσα οδηγία.

▼ B*Άρθρο 15***Κατάργηση**

Η οδηγία 86/188/ΕΟΚ καταργείται από την ημερομηνία που ορίζεται στο πρώτο εδάφιο του άρθρου 17 παράγραφος 1.

ΤΜΗΜΑ IV

ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ▼ M1▼ B*Άρθρο 17***Μεταφορά στην εθνική νομοθεσία**

1. Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι αναγκαίες για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία το αργότερο στις 15 Φεβρουαρίου του 2006. Ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.

Όταν τα κράτη μέλη θεσπίζουν τις ανωτέρω διατάξεις, αυτές περιέχουν αναφορά στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από παρόμοια αναφορά κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Ο τρόπος της αναφοράς αποφασίζεται από τα κράτη μέλη.

2. Προκειμένου να ληφθούν υπόψη τυχόν ειδικές συνθήκες, τα κράτη μέλη διαθέτουν, εφόσον χρειασθεί, πρόσθετη περίοδο πέντε ετών από τις 15 Φεβρουαρίου του 2006, δηλαδή συνολική προθεσμία οκτώ ετών, για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 7 στο προσωπικό των ποντοπόρων πλοίων.

Προκειμένου να εξασφαλιστεί η κατάρτιση κώδικα συμπεριφοράς με πρακτικές κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας οδηγίας, τα κράτη μέλη δικαιούνται να κάνουν χρήση μεταβατικής περιόδου μέγιστης διάρκειας δύο ετών, αρχής γενομένης από τις 15 Φεβρουαρίου του 2006, ήτοι συνολικά πέντε ετών από την έναρξη ισχύος της παρούσας οδηγίας για τη συμμόρφωση με την παρούσα οδηγία, σε σχέση με τους τομείς της μουσικής και της ψυχαγωγίας υπό τον όρο ότι, όσον αφορά το προσωπικό των εν λόγω τομέων, κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου διατηρούνται τα επίπεδα προστασίας που έχουν ήδη επιτευχθεί από μεμονωμένα κράτη μέλη.

3. Τα κράτη μέλη κοινοποιούν στην Επιτροπή το κείμενο των διατάξεων εσωτερικού δικαίου που θεσπίζουν ή έχουν θεσπίσει στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία.

*Άρθρο 18***Έναρξη ισχύος**

Η παρούσα οδηγία αρχίζει να ισχύει από την ημέρα δημοσίευσής της στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Άρθρο 19

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.